

INHOUDELIJKE TAFELS | BIJENKOMST 17 JUNI

Nederland is aangesloten bij het [Open Government Partnership](#), een brede internationale beweging voor meer Open Overheid. In dit kader maakt Nederland een nieuw Actieplan voor de periode 2016 en 2017. Om te bepalen welke ambities en activiteiten een plek moeten krijgen in het nieuwe actieplan, trekt het ministerie van BZK het land in en organiseert diverse gesprekken met belanghebbenden, inhoudelijk betrokkenen en visionairs.

We zijn op zoek naar jouw input op het gebied van Open Overheid die scherpste brengt in gesprek en de activiteiten van het Actieplan. Dit zijn de onderwerpen die op 17 juni op de agenda staan.

1. Financiële transparantie

Informatie is een voorwaarde voor participatie, zeker financiële informatie. Het openstellen kan een dialoog tussen burgers en overheid op gang brengen over de aanpak van maatschappelijke vraagstukken. Het biedt inzicht in achterliggende keuzes voor een bepaalde gekozen aanpak, de daarbij behorende budgetten en besteding. Tegelijk zijn er allerlei methoden om burgers te betrekken in de financiële besluitvorming: denk aan budgetmonitoring, buurtbegroting, begrotingsdialogen en *open spending*.

Het gesprek richten we een aantal uitdagingen:

- Juist veel interne data komt beschikbaar voor extern gebruik. Hoe openbaar is die data?
- Harmonisatie en standaardisatie van data is van groot belang. Bijvoorbeeld voor de vergelijkbaarheid van gemeenten. Hier ligt een relatie met de financiële informatiehuishouding. Deze huishouding kan beter worden toegerust op het extern gebruik van data.
- Het is een aanname dat door middel van meer financiële transparantie een dialoog ontstaat tussen burger en overheid. Welke effecten heeft deze dialoog? Leidt het tot meer vertrouwen? Hoeveel zeggenschap kan en wil de overheid aan burgers geven als het gaat om de besteding van middelen.
- Ook de koppeling met besluitvorming is interessant. Zou er een reconstructie te maken zijn van een beleidsthema, met besluitvorming en financiële middelen? Burgers kunnen op deze manier mogelijk sneller inhalen op besluitvorming en deze waar nodig ook beïnvloeden door alternatieven aan te dragen.
- Geldstromen in een wijk is ook een interessant perspectief. Niet alleen de overheid geeft geld uit in een gemeente of in een buurt. Naast de overheid zijn er ook tal van andere partijen actief zoals zorgverzekeraars en energiemaatschappijen. Is het mogelijk om ook deze geldstromen in kaart te brengen? Subsidie-informatie kan daarbij een belangrijke basis zijn.

2. Heldere informatievoorziening | welke informatiecategorieën moeten we 'open' maken?

Openbaarheid is een belangrijke kernwaarde van de democratische rechtstaat. De overheden creëren veel informatie in verschillende vormen, bijvoorbeeld data, rapporten, adviezen en et cetera. De ontwikkelingen zoals de opkomst van publiek initiatief, informatisering en techniek versterken dat het delen van informatie en betrokkenheid tussen overheid en burger de norm zijn. Door actieve ontsluiting van informatie kan er een betere aansluiting zijn tussen de overheidsdiensten en burger. Als burgers weten op welke momenten onderwerpen spelen en op welke manier zij een rol kunnen spelen, versterkt dit het beleids- en besluitvormingsproces. Om de vindbaarheid te vergroten zoekt het Rijk naar toegankelijke informatiecategorieën. Om te bekijken waar de behoefte ligt is zij op zoek naar antwoord op de volgende vragen:

- Naar welke informatie bent u op zoek?
- Welke informatie heeft u nodig om invloed uit te oefenen?
- Op welke manier wilt u deze informatie vinden of aangeboden krijgen?

3. Inzicht in besluitvormingsprocessen

De Nederlandse overheid is zeer transparant, zo blijkt uit een WODC-rapport van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Tenminste voor insiders. Voor burgers en belangenorganisaties die niet dagelijks met wetten maken, is moeilijk te doorgronden wat er precies gebeurt. En is het lastiger om invloed uit te oefenen op het wetgevingsproces en hier inspraak in te hebben. In de context van het vorige Actieplan is gewerkt aan het meer inzicht in besluitvorming, bijvoorbeeld door de uitbreiding van de volgdewet.nl en vernieuwing van de wetgevingskalender. Meer inspraak van buiten werd gestimuleerd door de uitbreiding van de internetconsultatie. Maar daarmee zijn we er nog niet. Zo bepaalt de overheid vaak zelf, wanneer zij openheid geeft in haar proces, is niet duidelijk door wie het proces is beïnvloed (lobby), waarom besluiten zijn genomen en ontbreekt er vaak nog informatie om als burger of belangenorganisatie écht inspraak te hebben. Wat is hiervoor nodig en wat gaan we daarvoor doen?

4. Open Overheid op lokaal niveau – hoe krijgen we het een stap verder?

Waar in het vorige actieplan het accent van de acties voornamelijk bij de Rijksoverheid lag, zien we dat Open Overheid steeds meer verschuift naar andere bestuurlijke niveaus. Zo hebben de provincie Groningen en de gemeente Lelystad een eigen actieplan Open Overheid gemaakt, zijn er lokale open data-portals, experimenteren steeds meer gemeenten met *open spending* en hebben de open overheidsthema's hun weerklank gevonden in vele collegeakkoorden. Het lijkt erop dat de roep van burgers om een Open Overheid juist op het lokale niveau het grootst is. Gemeente staan het dichtst bij de burger en (overheids-)informatie over de leefomgeving is voor hen hier het meest relevant. Bovendien is de verwachting dat vraagstukken omtrent transparantie en verantwoording op decentraal niveau in toenemende mate belangrijk worden met de ontwikkelingen van de decentralisaties zoals die in het sociaal domein.

Het gesprek aan de tafel 'Open Overheid op lokaal niveau' richt zich op de decentrale overheden. Vragen die aan deze tafel aan de orde zullen komen zijn:

- Hoe krijg je open overheid op lokaal niveau verder?
- Is er behoefte aan generieke actieplannen op lokaal niveau, of juist behoefte aan acties met een specifieke focus?
- En hoe krijg je op lokaal niveau commitment voor deze acties?

5. Open Overheid op internationaal niveau – welke positionering past Nederland?

De Nederlandse Open Overheid-beweging staat er internationaal gezien behoorlijk goed voor. Hoge scores op internationale benchmarks die relevant zijn voor overheidstransparantie getuigen daarvan. Zo zit Nederland in de mondiale top als het gaat om vrijwaring van overheids corruptie (Transparency International, 2015) en de transparantie van ontwikkelingshulp (Publish What You Fund, 2014). Ook doet onze overheid het relatief goed op het gebied van informatietoegankelijkheid voor het bedrijfsleven (World Economic Forum, 2014).

Voor de verdere transparantie van de overheid biedt een kijkje over de grens aanknopingspunten. Wat doen andere landen beleidsmatig op het gebied van overheids-transparantie? Waarom beschouwen zij dit thema als urgent? Waar leggen zij thematisch (zie de andere tafels ter inspiratie) hun prioriteiten? De belangrijkste vraag aan tafel is: waar moet Nederland zich, met deze informatie in het achterhoofd, positioneren? Wat zijn (concrete) initiatieven waar de Nederlandse overheid wat van kan leren? En, vanuit praktisch oogpunt: welke daarvan zijn transfereerbaar?

6. 'open by design' en archiefinnovatie

Om snelle en goede toegang tot overheidsinformatie te realiseren is het van belang dat openbaarheid zoveel mogelijk wordt meegenomen in het ontwerp van informatiesystemen. Bijvoorbeeld een systeem bouwen, waarin automatisch de niet-openbare informatie op een formulier wordt aangemerkt. De gegevens die wel openbaar zijn, kunnen zo eenvoudiger gepubliceerd worden.

'Open by design' werkt alleen als er vanaf de creatie van informatie rekening wordt gehouden met het principe 'open tenzij'. "Vanaf creatie rekening houden met..." horen we ook vaak in relatie tot archivering. In gesprek wisselen we gedachten over onder andere de volgende vragen:

- Hoe verhouden *open by design* en archiefinnovatie zich tot elkaar?
- Wat staat *open by design* momenteel in de weg, en hoe kunnen we dit in praktijk brengen?
- Zijn er experimenten of pilots te bedenken die we kunnen realiseren om te experimenteren met *open by design*?
- Zijn open by design en privacy by design niet eigenlijk gewoon twee kanten van dezelfde medaille?

7. Open Data – grondstof voor innovatie

De overheid stelt steeds meer data als open data beschikbaar. Die kan dienen als grondstof voor innovatie. Dat gaat niet van zelf. Hoe kan het beschikbaar stellen van open data worden gekoppeld aan het oplossen van een maatschappelijk of economisch vraagstuk waar een duidelijk geformuleerde behoefte is? Aan welke voorwaarden moet worden voldaan om innovatieve oplossingen ook echt van de grond te laten komen?

8. Zo zijn onze manieren | de cultuur van open overheid

"Open Overheid is veel meer dan techniek alleen. Het is een *mindset*: van ambtenaren, bestuurders, politici en burgers." Deze stelling staat in het [Doe Open! manifest](#), opgesteld tijdens het drukbezochte Doe Open! Festival op 18 mei door een groep vernieuwende burgers, bestuurders en ambtenaren van Nederland. Over welke *mindset* hebben zij het dan? Welke manieren, welk gedrag is er nodig voor een Open Overheid? Welke thema's zijn daarbij te onderkennen? Wat zijn werkzame methoden om gewenst gedrag te borgen? Zou dit een gedragscode kunnen zijn? Of iets anders? Over deze vragen gaan we op 17 juni graag met elkaar in gesprek.

9. Transparantie in semi-publieke sector

Het onderscheid tussen de overheid en de semi-publieke sector is niet voor alle burgers duidelijk. Wanneer een corporatie of ziekenhuis zich niet behoorlijk gedraagt, wordt de 'officiële' overheid hierop aangesproken. Aan tafel hebben deelnemers een goed gesprek over de vraag: hoe brengen we transparantie in de semi-publieke sector? Wat zijn de ervaringen en aanbevelingen vanuit de verschillende sectoren: gezondheidszorg, onderwijs, wonen en bouwen en topsector energie?